

CUI 13855213
RO87BRDE130SV08210281300
www.anpro.ro
anprocluj@yahoo.com

Asociația Profesorilor de Limba și Literatură Română „Ioana Em. Petrescu” (ANPRO)
anunță
SIMPOZIONUL NAȚIONAL DE DIDACTICA LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE
Ediția a XVII-a
5-7 mai 2017, Cluj

LITERATURA ȘI VALORILE

I. Literatura ca valoare

II. Valorile în literatură

Obiective:

1. *Un obiectiv de calificare* care vizează circumscrierea și analizarea problematicii prin raportare la programe și manuale, obiectiv realizat din perspectivă sincronică și diacronică;
2. *Un obiectiv practic* ce urmărește conturarea unor strategii de predare a disciplinei, menite să formeze gustul estetic, să întrețină bucuria lecturii și să formeze cititori autonomi;
3. *Un obiectiv relațional* ce intenționează crearea unui spațiu comun de reflecție, menit să realizeze legături viabile între participanți și noi posibilități de colaborări profesionale.

Parteneri: Institutul de Științe ale Educației, București, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației și Facultatea de Litere, UBB, Cluj, Universitatea din București

Ca la precedentele ediții, contribuția participanților se poate concretiza în conferințe, comunicări, ateliere, postere, discuții tematice în grup, participarea la dezbateri, mese rotunde și lansări de carte.

Vă rugăm și de data aceasta să considerați simpozionul național ca un moment în formarea continuă. În acest sens, organizatorii așteaptă o participare activă pe parcursul întregului program.

Având în vedere tema și scopul comun, sunt invitați să participe profesori de limba și literatura română, profesori de alte specialități, învățători, studenți și masteranzi de la facultățile de profil, didacticieni, specialiști în domeniu, decidenți în problemele educației, precum și membrii altor asociații profesionale din învățământul preuniversitar și universitar.

Motivație și context. Se pare că în lumea în care trăim cuvântul de ordine este „criza”. Ne vom referi doar la câteva din domeniul nostru: criza sistemului actual de educație, criza comunicării, criza lecturii, criza predării literaturii, criza valorilor. Nu este suficientă însă doar constatarea și acceptarea ca o fatalitate a crizei de orice fel. Este nevoie de identificarea unor posibile soluții, dacă nu pentru a rezolva problemele până la capăt, atunci măcar pentru a le ameliora. Dar pentru aceasta este nevoie de înțelegere și asumare, de cunoaștere a experiențelor anterioare și a opiniilor și soluțiilor avansate în momentul de față și, în cele din urmă, de acțiune. Și mai este nevoie de încrederea că un succes la nivel personal poate fi preluat de grupuri mai largi și poate influența, până la urmă, factorii decidenți.

Inițial tema celei de a 17-a conferințe ANPRO a fost formulată mai specific: *Valori formate/transmise prin studiul limbii și literaturii române*. Dar între 27 ianuarie și 13 februarie 2017 au fost supuse dezbaterii publice proiectele de programe pentru gimnaziu ce urmează să intre în vigoare pentru clasa a V-a din toamna acestui an. Timpul foarte scurt (două săptămâni) momentul inadecvat (vacanța și protestele stradale) au făcut ca dezbaterile publice să fie practic inexistente sau, cel mult, să reprezinte un act aproape formal.

Lectura programelor în ansamblu și analiza proiectului de programă pentru limba și literatura română, făcută în cadrul asociației cu sesizarea nenumăratelor curențe la nivelul unei viziuni coerente, a finalităților și, mai ales, reducerea locului literaturii și abordarea defectuoasă a lecturii textului literar – urmată de adoptarea unui punct de vedere oficial ANPRO – ne-au determinat să reformulăm tema, axând-o explicit pe funcțiile formative ale literaturii (române și străine). De aici reformularea: *Literatura și valorile* cu două subteme: 1. *Literatura ca valoare* și 2. *Valorile în literatură*.

Scop. Propunem o temă axată pe funcțiile și valoarea formativă a literaturii în școală cu participarea experților și practicienilor. Specificăm că, deși situăm în centrul discuției ceea ce curent numim „literatură de ficțiune”, „arta cuvântului”, „literatură frumoasă”, prin prisma valorilor pe care le poartă vom face deschideri și spre alte sensuri ale

termenului, prezente în practica școlară: „literatura ca fapt de cultură”, „totalitatea operelor scrise”, cartea ca literatură, cartea ca obiect, literatura despre literatură, antiliteratura etc.

Probleme de interes: În scopul clarificării fundamentului teoretic și al punerii în discuție a unor rezultate validate în timp de practica școlară propunem:

1. Clarificarea și aducerea în actualitate a unor aspecte teoretice legate de un domeniu la care avem mai puțin acces – cel al teoriei valorilor –, cu deschideri spre educație. Pentru aceasta vom apela la punctul de vedere al unor specialiști.

2. O recapitulare a preocupărilor asociației legate de tema conferinței sau de teme înrudite, de exemplu, conferințele *Valori formative acronice și contemporane în literatura pentru copii și tineri* (2006); *Lectură și interpretare* (2010); *Cititorul elev* (2012); *Receptarea autorilor canonici* (2014). La acestea se adaugă preocupările pentru lectura literaturii în scopul dezvoltării personale în cadrul programului „Cercuri de lectură” așa cum se văd în *Lecturiade* (vă recomandăm să revedeți mai ales *Lecturiada 3*), precum și numeroasele experiențe, anchete și puncte de vedere din publicațiile asociației.

3. (Re)citirea în contextul dezbaterii actuale a unor cărți fundamentale, intrate în bibliografia obligatorie a oricărui profesor de română ca: T. Vianu, *Studii de filozofia culturii*; Adrian Marino, *Hermeneutica ideii de literatură*, Paul Cornea, *Introducere în teoria lecturii*. La acestea se adaugă luări de poziție recente ale unor oameni de cultură: conferințele despre educație ale lui Solomon Marcus, eseurile lui Tvetan Todorov din *Literatura în pericol*, Mircea Martin, *Canonul și valorile*, Alina Pamfil, *Didactica literaturii. Reorientări* care pot fi citite critic, servind ca puncte de plecare în discuții.

4. Prezentarea în comunicări, ateliere, postere a unor posibile modele/strategii de abordare a textului literar în scopul inițierii unei lecturi cu scop formativ, atât în clasă cât și în afara ei.

Înlocuim clasicele cuvinte-cheie – în contextul unei sperate schimbări de paradigmă în abordarea literaturii în școală –, cu punerea unor întrebări și revenirea la altele: S-ar fi putut proiecta programele școlare pentru gimnaziu axându-se pe valori ca principii de coerență? Care sunt valorile ce se pot promova prin educație? Mai sunt valabile cele trei: Binele, Adevărul și Frumosul, completate în epoca modernă cu dreptatea și libertatea? Unde și cum identificăm granița dintre valorile perene și cele ale momentului, dintre cele general-umane și valorile proprii? În condițiile relativizării valorilor într-o societate democratică, care pune accent pe valorile individuale, ar fi putut risca școala românească actuală propunerea unei liste de valori comune pentru elevii de gimnaziu? Programa în vigoare, chiar dacă destul de vag, își asumă totuși aceasta. A fost bine sau nu? Plăcerea lecturii este o valoare? Care dintre valorile literaturii ar trebui să primeze în abordarea literaturii în gimnaziu: estetice, sociale, culturale, existențiale, altele? Dar în liceu? În predarea limbii și literaturii române ar fi fost mai potrivit adoptarea modelului dezvoltării personale, axat pe valori? Din moment ce programa este aprobată, cum o citim/o înțelegem/o aplicăm ca să o valorificăm prin prisma discuției despre valori și/in literatură? Servește discuției noastre structurarea tematică a lecturii? Dar deschiderile spre literatura străină? Există un set de valori specifice studiului disciplinei/mai multor discipline/tuturor disciplinelor? Numai profesorul de limba și literatura română trebuie să-și pună problema formării unui profil identitar? Cum ne ajută în acest sens literatura să mă înțeleg pe mine, să-l accept pe celălalt cu valorile proprii, să-mi accept locul în lume ca ființă umană? Într-o lume globală, ne acceptăm apartenența la o limbă și o cultură? Este dovadă de inadecvare dacă deschidem discuția despre valori naționale și patriotism? De ce ar trebui să revenim la modelul hermeneutic în receptarea literaturii? De ce, indiferent de vârsta când se citește textul, nu putem rupe în receptarea operei literare procesele de înțelegere de cele de interpretare? Modelul hermeneutic determină un set de strategii specifice? Care sunt acestea? Cum facem selecția textelor literare citite în școală? ș.a.

De cel puțin 15 ani atragem atenția în conferințe, în publicații și în programele asociației asupra modului deficitar de abordare a literaturii în școală și propunem alternative. Conferința din acest an se înscrie în aceeași direcție. Ne-am bucurat atunci când ne-am regăsit frustrările, întrebările, îndoielile și propunerile de soluții sintetizate în eseurile lui Tvetan Todorov (1939-2017) din *Literatura în pericol*. Preluăm două scurte citate.

„Literatura poate mult. Ne poate întinde mâna când suntem profund deprimați, ne apropie de ceilalți oameni din jurul nostru, ne face să înțelegem mai bine lumea în care trăim. Ceea ce nu înseamnă decât că ea este, înainte de orice, o metodă de îngrijire a sufletului. Fiind totodată și revelație a lumii, ea poate, pe parcurs, să ne transforme, pornind din interiorul fiecăruia.” Tvetan Todorov, *Ce poate literatura?*

„Dar obiectul literaturii fiind însăși condiția umană, cel care o citește și o înțelege va deveni nu un specialist în analiză literară, ci un cunoscător al ființei umane. Ce introducere mai bună și ce înțelegere a conduitelor și pasiunilor umane, alta decât o cufundare în opera marilor scriitori, folosiți de milenii pentru aceasta? [...] Dacă acceptăm această finalitate a învățământului, ne putem pune ușor de acord în privința spiritului ce trebuie să călăuzească acest învățământ: trebuie să includem operele în marele dialog dintre oameni, angajat încă din noaptea timpurilor, la care fiecare dintre noi, oricât de neînsemnat ar fi, încă mai participă.” Tvetan Todorov, *O comunicare inepuizabilă*